

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Linda Mariana, Sive De B. Virgine Lindensi

Clagius, Thomas

Coloniae Vbiorvm, 1659

VIII. Linda Mariana devictae in Prussia Idololatriae, quoddam quasi Tropaeum divinitus constitutum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11544

non tam se ab exercitu, quàm à cælesti Bellatrice profuatos. Sub ipsum enim prælii exordium, vilam ab se indy tam formâ Virginem, quæ Ordinis & Christianorum vexillum in aëre explicuisset, & se ita consternâset, ut non nisi fugâ elabi sibi posse viderentur. Quo ego tempore censuerim Christianam Religionem, uti & LINDÆ MARIANÆ facellum efflorescere in Prussia cæpisse; ut id ipsum, non minus, quàm sint, vel fuerint ferreæ Boleslai Regis columnæ, videatur divinæ in Prussia constitutum relictumque victoriæ Trophæum; de quo jam uberiùs erit agendum.

C A P U T VIII.

Linda Mariana, devicta in Prussia Idololatriæ, quoddam quasi Trophæum divinitus constitutum.

DEcuit profectò, frondentem ac semper floridam, uti paulò post videbimus, DEIPARÆ Lindenfis Tiliam, divinæ per Marianos milites & ipsam MARIAM, de tam immani Idololatriæ, victoriæ esse monumentum; non minùs quàm vel Olea, vel Quercus, vel Palma fuit; & adhuc solet esse seculi hujus victoribus. Quid si verò, Mariana hæc Tilia (à qua Germanis Linda Mariana sumpsit nomen) portentosis illis Quercubus, quæ impiæ superstitionis & Idololatriæ apud Prutenos sedes erant, divinitus ex adverso posita atq; constituta fuit; ut sicut illæ, tametsi monstrosæ essent magnitudinis, cum impiïssimis tamen ac vanissimis gentium illarum superstitionibus prolapsæ tandem corruerunt; ita hæc, non minùs quàm ipsa Religio Catholica, si non in se (invidit

enim tilia Marianæ gloriam istam, sectariorum, & ipsius, qui sectarios agitabat, Satanae furor) certè in Linda Mariana æternum vireat ac frondeat? Sex erant Prutenorum gentilium, quæ præcipuè colebantur, idola; *Potollo, Perkunus, Potrimpus, VVurschkaitus, Svvaybratus, & Gurko*; omnium autem eorum culus & superstitio, ad Quercus quasi religata & fixa erat. Eas verò inter Quercus, duæ potissimum in Provincia Natangia, quâ magnitudine, quâ vetustate cæterisque portentis eminebant. Altera earum, eo prorsum loco sita erat, ubi nunc *Heyligenbeil* oppidum est; olim quidem à profano barbarorum cultu & idolomania, quæ ad dictam quercum viguit, *Svvantomest*, sive Hieropolis, aut sacra civitas dicta; postmodum verò à Securi, quâ tandem quercus excisa fuit, *Heyligenbeil* Germanis appellata. Colebatur in ea quercu Idolum *Gorko*, sive *Curcho*, à Masoviis uti Grunau aliisque memorant, ad Prutenos translatum; quod, quemadmodum cibus, obsoniis, generisque omnis esculentis ac poculentis credebatur præesse; ita frugum quarumvis, uti & mellis, & farinae primitiis, alicubi verò in Hockerlandia seu Pogesavia Provincia, etiam piscibus primo loco captis, & super immane saxum, quod in sinu Balthico inter undas eminet, crematis honorabatur. Ante omnia verò igne perpetuo, è quercus lignis accenso, numinis profani cultus ac veneratio constabat. Quæ, cum *Anselmus*, primus Episcopus Varmiensis (qui quatuor duntaxat inde passuum millibus, Pontificiam sedem Brunsbergæ fixerat) haud ignoraret; ut paganos, ab impio cultu, ad Christum & Christiana sacra perduceret, cum

pleris.

plerisque suorum eò profectus, tantum apud Idoli illius cultores perfecit concionando, ut quercum & magnitudine, & perenni frondium foliorumque virore insignem, cui Idolum *Gorcka* insistebat, facile à Christianis, si qui tantum auderent, paterentur excindi. Ad Episcopi imperium quidam & manum & securim quercui extemplo admover: sed (quod et jam Hieronymo Pragensi, sub Vitoldo Principe, Lituaniæ Christum annuntianti, lucosque idolorum excindenti, postmodum evenisse *Aeneas Silvius* in corpore rerum Polonicarum (a) memorat) bipennis quercui admota, atque impacta, resilit, & Christianum, qui impegerat, exultantibus triumphantibusque barbaris, non leviter vulnerat. At Episcopo sancto, neque fides, neque in præsentem DEI & Ecclesiæ causa, animus deesse potuit. Ipse quocirca, securi arreptâ, quercum adoritur; brevissimoque temporis intervallo, suis suorumque manibus succisam, igne, quem Christiani præsentem admorant, unâ cum idolo demolitus est. Pagani, eo miraculo attoniti simul ac commoti, & ipsi Christo nomina dederunt, & locum à sacra illa securi appellandum deinceps statuerunt. Jam verò altera Quercus, quæ potior ac multo celebrior impuræ superstitionis erat sedes, in eadem provincia *Natangia*, loco *Romovve*, sive *Rikajoth*, sive, à primario principeque idolo nomen sortito, *Potollo*, octo circiter leucis à priore distita erat: sed & hanc, non longo postmodum intervallo temporis, *Joannes* à *Misnia*, *Varmiensis* itidem Episcopus, demolitus est; ut vel ab ipsis hisce Episcopis, Idololatriam

(a) Tomo 1. pag. 30

Prutenorum in securi & ascia, ut verbis Regii Prophetæ (a) utar, dejicientibus, ipsa Varmia Provincia, Alcia vel Securis figuram, in ipsâ geographicâ Prussia tabulâ, exhibere contemplantibus videatur: nisi fortè quis malit Samsonis, aut potiùsejus, cui Samson proludebat, contudentem Philisthæos Mandibulam in eadem contemplari. Majorum duntaxat gentium idola, Potollo, Perkunus, & Potrimpus, in ea sibi quercu locum vendicabant; reliqui enim tres Deistri, uti minorum gentium erant, ita Quercus ac sedes minùs nobiles occupabant: præterrim *VVurschkaitus* & *Svaybratus*; quorum alter *VVidevatus* olim Prutenorum Rex, alter frater illius erat *Brudenus*, vel potiùs *Prutenus*; uterq; se in decrepita jam ætate, pro suorum omnium salute devovit; &, ut Deorum commercio jam fruituri, quemadmodum promittebant, suorum facilius maturiusque promoverent salutem, ultro se in pyram, è siccis lignis quernis accensam, jactantes, vivi absorpti, Deorum instar postmodum habiticultique sunt. Ut autem, quæ de Idolis ipsis, præsertim verò de dictis Idolorum principibus memorantur, horrenda propè sunt; ita quæ de Quercu illa referuntur, & rara admodum, & mira. Si enim magnitudinem spectes, diameter ad sex omnino cubitos, five geometricos pedes duodenos protendebatur; ut proinde ambitus ipse arboris (quem peripheriam geometræ vocant) ad cubitos octodenos seu pedes triginta sex necessariò protenderetur. Haud ignoro vastiorem etiam fuisse quercum, quæ ante quinquaginta circiter annos corruit, juxta oppidum *Wela* in pago *Oppen* dicto; quæ (ut (b) *Hennebergerus* non suo duntaxat, sed etiam *Welayiensis Magister*

(a) *Psalm. 73. 6.* (b) *pag. 472.*

rius testimonio probat) non octodecim, sed viginti septem cubitos sive pedes quinquaginta quatuor, quoad ambitum complexa fuerit; ita, ut in ejus cavo (cavam enim intrò vetustas ipla reddiderat) eques, quantumvis magno insidens equo, circumagere se in gyrum posset; quod & Albertus primus Prussiae Dux, & filius ejus itidem Albertus fecerunt; sed, si quid mole suâ magnitudineq; cæteris, quercus *Rikjotbana*, certè nihil omnino aut specie, aut cultu, quo apud infideles eximia erat, ulli concedebat. Rami quippe, foliis ac frondibus, hieme juxta ac æstate (Dæmonum utique operâ atque industriâ interveniente) semper virentibus, mutuam inter se nexi, ut ne pluvia quidem perstillare ac pervadere usquam posset, triplici in altum nodo ac vertice, sive potiùs cono, in sublime ita tuburcinabantur; ut una in quercu, tergemino Idolo, tergemina sedes, admodum commode distincta esset. Primum in ea quercu locum tenebat *Potollo*, sive (ut alii veriùs, ipso Dæmonis nomine, Dæmonis artes putant expressas) *Pokollo*, seu *Pikollo*; cui promissa & cana barba, caput fasciâ candidâ, ad instar diadematis, redimitum; facie, quæ & hominem, & equum, & simul bovem referebat, pallidâ ac sursum prospectante. Tam monstruoso capiti, mortuorum hominum ac jumentorum capitibus, sacra fiebant, adjecto festis diebus sebo, sive adipe ollis ingestio. Si quis, maximè ex opulentioribus, sacra neglexisset, spectris nocturnis iterum atque iterum exagitatus est: quod si tertium spectra fuissent repetita, sanguine humano placari Dæmonium oportuit. Simuligitur atque flaminum sive *VVaidoletorum* quispian, placandi illius causâ, sanguinem è suo sibi

corpo.

corpore elicuit, Idolum, editâ sat validâ admurmuratione, reconciliatum se indicabat. Alterum locum tenebat in eadem quercu *Perkynus*, fulminis (ut ipsum nomen, et jam Lituanis usitatum, indicat) tempestatumque ætherearum Deus habitus, igneam prorsus, & ira ardentem faciem præferibat, uti & caput flammis coronatum, & crispam innodemque nigri coloris barbam; cui perenni, & quidem è quernis, admodumque aridis lignis, accenso igne sacrificabatur. Quod si porro ignis aliquando fuisset extinctus, sacrificulus, cujus id oscitantiâ accidisset, capite facinus illud luebat. Tertium *Potrimpus* imberbi ac lætantium ridentiumque in morem liberaliter exporrectâ facie, referebat juvenem, caput viridante è spicis coronâ præcinctum. Ridebat enim *Perkuni*, torvum in se tuentis, sive immanitatem, sive vanam sine viribus iram. Et tamen huic quoque, ita scilicet miti ac mansueto numini, tum serpente, intra vas fictile, manipulis frumenti semper adopertum, lacte à sacrificulis nutrito; tum cerâ & thure accenso; tum denique effuso innocentum sanguine infantium, sacra fieri necesse fuit. Idolis eum in morem Quercum insidentibus, quercus ipsa, æstate juxta ac hieme (quod vel hominum fascino, vel Dæmonum ope fieri creditum) semper virens ac viridis, velis ac sipariis, septem cubitos in altum elatis, obtegebatur; *Archiflamine* (quem ipsi *Kirvvaito*, quasi Divûm mentem, alii verò *Krivve*, denique alii, utroque nomine junctim *Krivve Kirvvaito* appellabant) & cæteris sacrificulis seu *Weidolatis*, è propinquo habitantibus; cæteris procul exesse jussis, tanquam profanis mortalibus;

bus; nec, nisi sublatis aut paulùm remotis velis, cùm
lacta fierent, introspicere quandoque permissis.

Quercum istam, plus quàm Dodonæam, tum Bo-
leslaus Chobrus Poloniæ Rex, uti innuimus; tum
quidam è Masovia Christiani, uti (a) Henneberge-
rus testatur, magis excussisse videntur, quàm evertis-
se. Evertit verò, uti jam diximus, Joannes Varmien-
sis Episcopus, hujus nominis primus: qui cùm Anno
Domini M.CCC.LV. obierit, minimè dubitem, jam
sub idiplum tempus, quo ferales illæ falsorum numi-
num Quercus subruebantur, LINDAM MARIANAM,
quæ everta in Prussia Idololatriæ, Trophæum, atque
monumentum deinceps perenne esset, viguisse ac
floruisse. Neque enim minus, ad evertendam in Prus-
sia Idolomaniam crediderim valuisse Tiliam Maria-
nam, quàm ad edomandam ejusdem gentis barba-
riam ac ferociam, valuit illa in Prussia itidem Quer-
cus, de qua Æneas Silvius (b) ita scribit: *Fratres Theu-
tones, quos S. MARIÆ diximus appellari, sumptis armis,
brevis tempore, quidquid Prutenici juris circa Vistulam fuit,
occupavere. Exin tranato fluvio, vetustam & latè patu-
lam Quercum, in castelli modum erectis propugnaculis,
iuxta ripam munierunt. Ibi collocato presidio, ultiores
Prutenos vexare ceperunt. Pugnatum est sæpe pro Quercu,
& ingentes paganorum copie fugatae, ac deletæ sunt. Bel-
lum pluribus annis productum est; ad extremum fortuna,
Fratrium imperio arridens, omnem Prusiam eis subiecit.
Victæ barbara natione iugum subière. Non secus ad Ti-
liam Marianam non jam ferro, sed cælestibus armis,
contra Idololatriam dimicatum; quoad tandem*

Prus-

(a) pag. 466. (b) Tomo I. corp. hist. Polon. pag. 8.

Prussia Christi jugum subiit, & DEIPARÆ VICTRICI, ab Ecclesia Catholica acclamarum est: *Gaude MARIA Virgo! cunctas haereses sola interemisti, in universo mundo. Cui quidem Epinicio, cum S. Cyrillo Alexandrino hom. cont. Nestorium, ego libens volensque accino. Sit etiam Tibi, sancta DEI Mater, laus. Per Te Trinitas sanctificatur. Per Te, Crux preciosa celebratur, & adoratur, in toto orbe terrarum. Per Te omnis creatura Idolorum errore detenta, conversa est ad agnitionem veritatis; atque in toto orbe terrarum constructa sunt Ecclesia. Te adiutrice Gentes, veniunt ad penitentiam. Quid plura? per Te unigenitus DEI Filius, vera illa lux, effulsit sedentibus in tenebris & umbra mortis. Quemadmodum igitur, cum sub Joanne Zemisce, tum sub Joanne Comneno, Constantinopolitanis Imperatoribus, in imagine suâ, curru triumphali imposita (uti Zonaras tomo 3. & Nicetas Choniates memorant) Deipara Virgo de victis prostratisque gentibus barbaris, triumphum egit: ita postmodum in sua itidem imagine, de qua paulò post agemus, apud suam Tiliam Marianam jam olim triumphavit, & nunc, quamvis pessundatâ per sectarios imagine, triumphat: ut hæc quoque suo jure dici possit *Nicopæa*, quemadmodum & illa, quâ dicti Orientis Imperatores sunt usi. De qua præstat ea, quæ ex Carolo Quirino in Atlantis Mariani Idea, pag. 102. scribuntur, audire. *Nicopæa Imago, id est, victoriosa, quæ Venetiis in Ducali Templo servatur, ea est, per quam Iustinianus Vandalos, Iustinus Persas, Zemisces Bulgaros, Comnenu Scythas, Narses omnes hostes domuit. Nec Zemisces & Comnenu aliter triumpharunt, quàm quòd Imaginem hanc Curru triumphali gloriosè impositam, ipsi præterint; equo Zemisces, Comnenu pedes.**

CAPUT